

PIOTR FRANASZEK

<https://orcid.org/0000-0001-8572-7038>

Uniwersytet Jagielloński

DAMIAN BĘBROWSKI

<https://orcid.org/0000-0002-9465-1159>

Uniwersytet Łódzki

UDZIAŁ POLSKICH DELEGACJI W ŚWIATOWYCH
KONGRESACH HISTORII GOSPODARCZEJ
W LATACH 1990–2022

Tymczasem historia społeczna i gospodarcza jest zagranicą i w Polsce jednym z bardzo ważnych działów nauki historycznej, który rozwija się coraz bujniej w miarę wzrostu znaczenia zagadnień społecznych i gospodarczych w życiu.

Franciszek Bujak, Jan Rutkowski (1931)¹

Zarys treści: Przejawem kryzysu polskiej historiografii gospodarczej po 1989 r. jest m.in. niska aktywność rodzimych badaczy na Światowych Kongresach Historii Gospodarczej, organizowanych cyklicznie przez Międzynarodowe Stowarzyszenie Historii Gospodarczej (International Economic History Association, IEHA). W artykule zaprezentowano frekwencję i dorobek przedstawicieli polskich ośrodków naukowych na dziesięciu kongresach IEHA w latach 1990–2022. Studium wpisuje się w badania z zakresu intelektualnej historii historiografii gospodarczej. W analizowanym okresie krajową naukę reprezentowało na światowym forum przeciętnie 12 osób, co nie odzwierciedlało jej potencjału. Tym niemniej tematyka prezentowanych referatów wpisywała się w zasadnicze trendy nauki światowej.

The content outline: A sign of the crisis in Polish economic historiography after 1989 is the low participation of Polish researchers in the World Economic

¹ F. Bujak, J. Rutkowski, *Od wydawców*, RDSG, t. 1, 1931, s. III.

History Congresses organised periodically by the International Economic History Association (IEHA). This article presents the attendance and achievements of representatives of Polish research centres at ten IEHA congresses between 1990 and 2022. The study is part of research into the intellectual history of economic historiography. During the analysed period, an average of twelve people represented Polish science at the world forum, which did not reflect its potential. Nevertheless, the subjects of the presented papers were in line with the essential trends in world science.

Słowa kluczowe: polska historiografia gospodarcza, kryzys historii gospodarczej, Światowy Kongres Historii Gospodarczej (WEHC), Międzynarodowe Stowarzyszenie Historii Gospodarczej (IEHA)

Keywords: Polish economic historiography, crisis of economic history, World Economic History Congress (WEHC), International Economic History Association (IEHA)

Punkt wyjścia

Istotnym oficjalnym komponentem organizacyjnym, sprzyjającym instytucjonalizacji międzynarodowej kooperacji historyków gospodarczych, było powstanie odpowiednich towarzystw naukowych, jak również organizacja dużych konferencji. Nawiązywanie kontaktów, wymiana doświadczeń oraz inicjowanie współpracy między badaczami z różnych części świata właśnie na tych forach przyczyniło się do większej profesjonalizacji naszej dyscypliny oraz umacniania jej pozycji w katalogu nauk humanistycznych (historycznych) i społecznych (ekonomicznych).

Szczególnym krokiem było zorganizowanie pierwszego międzynarodowego kongresu nauk historycznych w 1900 r. w Paryżu (jeszcze pod nazwą *Congrès international d'Histoire comparée*), poprzedzonego przez Międzynarodowy Kongres Historii Dyplomacji w Hadze w 1898 r. Koordynowaniem współpracy między dziejopisami zajął się Międzynarodowy Komitet Nauk Historycznych (*Comité International des Sciences Historiques*, CISH), powołany w 1926 r. w Genewie. Z czasem pojawiła się potrzeba skupienia światowego środowiska historyków gospodarczych. W tym celu w 1960 r. powstało Międzynarodowe Stowarzyszenie Historii Gospodarczej (*International Economic History Association*, IEHA). Jest to organizacja złożona z krajowych, regionalnych i międzynarodowych stowarzyszeń z zakresu szeroko pojętej historii gospodarczej i innych pokrewnych dyscyplin, które również przyczyniają się do pogłębiania omawianej tu instytucjonalizacji. IEHA odegrało znaczącą rolę w czasach zimnej wojny,

jednocząc naukowców z Europy, Związku Sowieckiego i Ameryki Północnej, a także z Azji, Australii i Oceanii oraz krajów Trzeciego Świata.

W ostatnich dziesięcioleciach IEHA przekształciło się w globalne forum historyków gospodarczych, organizując cyklicznie od 1960 r. międzynarodowe kongresy historii gospodarczej (przyjmujące w poszczególnych okresach różne oficjalne nazwy: International Conference, International Congress, Congress, World Congress). Przyciągają one obecnie ponad tysiąc uczestników, przy jednocześnie rosnącej liczbie reprezentowanych krajów z różnych kontynentów.

Aż do 1970 r. daty kolejnych kongresów były dosyć przypadkowe, następnie wprowadzono czteroletnią cykliczność, natomiast cykl trzyletni pojawił się od kongresu w Utrechcie w 2009 r. W XX w. tylko jeden kongres odbył się w USA, a pozostałe w krajach Starego Kontynentu². Odzwierciedlało to dominującą wówczas pozycję europejskiej historiografii gospodarczej w nauce światowej. Sytuacja ta zmieniła się w XXI w., kiedy to spotkania organizowano w Ameryce Południowej, Afryce, Azji i Ameryce Północnej, co stanowiło rezultat rosnącego znaczenia tamtejszych ośrodków naukowych. Polska historiografia gospodarcza od początku starała się zaznaczyć swoją obecność w tym ważnym przedsięwzięciu³.

Rzut oka na spuściznę po PRL

Powojenna historia gospodarcza w Polsce rozwijała się nawet w warunkach narzuconego paradygmatu marksistowskiego i „ideologicznego gorsetu”. Stanowiło to rezultat ówczesnego spadającego zainteresowania szczególnie ocenianymi najnowszymi dziejami politycznymi, zwrotu od indywidualistycznego ku nomologicznemu rozumieniu historii, a także założeń samego materializmu historycznego. Przejawem rozwoju dyscypliny w Polsce były ówczesne syntezy dziejów gospodarczych Polski i świata, otwarcie na dorobek ekonomii (zwłaszcza w kontekście wykorzystywania teorii, długookresowych badań nad wzrostem i rozwojem gospodarczym, stosowania metod ilościowych oraz ujęć modelowych) i innych nauk (np. socjologii), prace teoretyczno-metodologiczne z zakresu historii gospodarczej i samej historii czy liczne studia empiryczne wpisujące się w ówczesne polskie i światowe trendy rozwojowe dyscypliny.

² Zob. oficjalną stronę internetową IEHA: <http://www.ieha-wehc.org/> (5 VII 2023).

³ M. Berg, *East-West Dialogues. Economic Historians, the Cold War, and Détente*, „The Journal of Modern History” 87, 2015, nr 1, s. 36–71; też, *Dialogues Est-Ouest: les historiens économistes, la guerre froide et la détente*, „Le Mouvement Social” 2, 2017, nr 259, s. 33–58.

Ważną rolę odgrywały kontakty międzynarodowe (także ponad żelazną kurtyną, zwłaszcza z francuską szkołą „Annales” po 1956 r.), partycypacja w światowych dyskusjach naukowych, wreszcie udział w kongresach IEHA. W konsekwencji krajowa historiografia gospodarcza wyróżniała się na tle historiografii wschodnioeuropejskich, uzyskując znaczącą pozycję w nauce światowej w okresie zimnej wojny⁴.

Pierwszy kongres IEHA miał miejsce w Sztokholmie w 1960 r., następne w Aix-en-Provence (1962), Monachium (1965), Bloomington (USA) (1968), Leningradzie (1970), Kopenhadze (1974), Edynburgu (1978), Budapeszcie (1982) i Bernie (1986). Udział Polaków ograniczał się do historyków krajowych. Historiografia gospodarcza na uchodźstwie (zwłaszcza w Wielkiej Brytanii i USA) ustępowała tej w kraju oraz była zdominowana przez historię polityczną i historię wojskowości⁵. Tradycje w zakresie umiędzynarodowienia polskich badań nad przeszłością ekonomiczną sięgają z kolei okresu II Rzeczypospolitej⁶. W tym sensie można mówić o pewnej ciągłości, abstrahując oczywiście od ograniczeń i modyfikacji, których źródłem było narzucenie polskiej nauce paradygmatu marksistowskiego. Co więcej, pod pewnymi względami warunki rozwoju historiografii były w Polsce korzystniejsze niż w innych krajach za żelazną kurtyną⁷.

Jednakże w okresie PRL tylko w niektórych kongresach uczestniczyli przedstawiciele rodzimej nauki. Delegacje te były przy tym stosunkowo nieliczne, co tym bardziej nie oddawało stanu badań historyczno-społecznych i historyczno-gospodarczych w Polsce. Niska frekwencja mogła być wypadkową czynników merytorycznych oraz polityczno-ekonomicznych. W tym ostatnim przypadku przeszkodę stanowiły zarówno świadome działania władz, ograniczające wyjazdy zagraniczne naukowców, jak i problemy finansowe. Wśród ówczesnych panelistów warto odnotować m.in. Izę Biezuńską-Małowist, Marię Bogucką, Aleksandra Gieysztorę,

⁴ D. Bębnowski, *On Polish Economic Historiography in Exile, 1945–1989*, „Economic History of Developing Regions” 38, 2023, nr 2, s. 198–201.

⁵ Tamże, s. 198–214.

⁶ D. Bębnowski, *Historia społeczno-gospodarcza*, w: *Historiografia II Rzeczypospolitej*, red. J. Maternicki, M. Hoszowska, J. Pisulińska, P. Sierżęga, Rzeszów 2022 (w druku).

⁷ J. Connelly, *Captive University. The Sovietization of East German, Czech, and Polish Higher Education, 1945–1956*, Chapel Hill 2000; M. Górny, *Przed wszystkim ma być naród. Marksistowska historiografia w Europie Środkowo-Wschodniej*, Warszawa 2007; A.F. Grabski, *Zarys historii historiografii polskiej*, Poznań 2010, s. 204–205, 229–230; J. Kochanowicz, *A Periphery at the Centre of Attention: Economic History in Poland*, w: *Routledge Handbook of Global Economic History*, red. F. Boldizzoni, P. Hudson, London–New York 2016, s. 217; R. Stobiecki, *Historiografia PRL. Zamiast podręcznika*, Łódź 2020, s. 20, przyp. 28.

Witolda Kulę, Helenę Madurowicz-Urbańską, Mariana Małowistą, Antoniego Mączaka, Jerzego Topolskiego czy Andrzeja Wyczańskiego. Ich znaczący dorobek naukowy pozwalał jednak zaprezentować na forum międzynarodowym osiągnięcia krajowej historiografii gospodarczej. Spotykało się to z zainteresowaniem i uznaniem ze strony zagranicznych badaczy⁸. Przejawem tego był wybór Witolda Kuli na stanowisko prezydenta IEHA w kadencji 1968–1970. W kolejnych latach pełnił tę funkcję honorowo⁹.

Od Leuven do Paryża, czyli lata 1990–2022

Po przemianach związanych z transformacją systemową, która miała miejsce w naszym kraju na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX w., przed historią gospodarczą pojawiły się nowe wyzwania.

⁸ Zob. np.: I. Biezuńska-Małowist, *Sekcja historii starożytnej [Drugi kongres historii gospodarczej w Aix-en-Provence, 29 VIII – 3 IX 1962]*, KH, t. 70, 1963, s. 230–231; I. Biezuńska-Małowist, M. Małowist, A. Mączak, *Kongres Historii Gospodarczej w Monachium (23–27 sierpnia 1965)*, PH, t. 57, 1966, nr 1, s. 185–188; M. Bogucka, *Na marginesie pozjazdowych dyskusji [w sprawie V Międzynarodowego Kongresu Historii Gospodarczej, Leningrad, 10–14 VIII 1970]*, KH, t. 78, 1971, s. 488–490; taż, *VI Kongres historii gospodarczej w Kopenhadze [19–23 VIII 1974]*, KH, t. 82, 1975, s. 231–235; taż, *IX Międzynarodowy Kongres Historii Gospodarczej, Berno 24–29 sierpnia 1986 r.*, KHKM, t. 35, 1987, nr 1, s. 187–189; M. Dembińska, *VI Międzynarodowy Kongres Historii Gospodarczej w Kopenhadze (18–24 sierpnia 1974 r.)*, KHKM, t. 23, 1975, nr 3, s. 539–542; A. Gieysztor, *Drugi międzynarodowy kongres historii gospodarczej (Aix-en-Provence, 29.VIII–3. IV.1962 r.)*, KHKM, t. 11, 1963, nr 1, s. 205–206; H. Imbs-Jędruszczak, *Problemy historii najnowszej na VI Międzynarodowym Kongresie Historii Gospodarczej w Kopenhadze (19–23 sierpień 1974)*, „Dzieje Najnowsze” 7, 1975, nr 1, s. 223–229; M. Małowist, *Niektóre problemy sekcji II i IV. [Drugi kongres historii gospodarczej w Aix-en-Provence, 29 VIII – 3 IX 1962]*, KH, t. 70, 1963, s. 231–232; I. Pietrzak-Pawłowska, *Niektóre wyniki historii gospodarczej (29 VIII – 3 IX 1962)*, KH, t. 70, 1963, s. 233–235; J. Topolski, *Druga Międzynarodowa Konferencja Historii Gospodarczej w Aix-en-Provence*, PH, t. 54, 1963, nr 3, s. 545–549; tenże, *Przygotowania do VI Międzynarodowego Kongresu Historii Gospodarczej w Kopenhadze [sierpień 1974]*, KH, t. 79, 1972, s. 789–790; A. Wyczański, *O VI Międzynarodowym Kongresie Historii Gospodarczej [Kopenhaga, 19–23 VIII 1974]*, KH, t. 80, 1973, s. 767–768; tenże, *Przygotowania do VII Międzynarodowego Kongresu Historii Gospodarczej [Edynburg, 13–19 VIII 1978]*, KH, t. 84, 1977, s. 267–268; tenże, *VII Międzynarodowy Kongres Historii Gospodarczej [Edynburg, 13–19 VIII 1978]*, KH, t. 86, 1979, s. 863–864; tenże, *Międzynarodowy Kongres Historii Gospodarczej [Budapeszt, 16–20 VIII 1982]*, KH, t. 90, 1983, s. 278–282; tenże, *IX Międzynarodowy Kongres Historii Gospodarczej [Bern, 24–29 VIII 1986]*, KH, t. 92, 1985, s. 497–499; A. Wyrobisz, *VIII Międzynarodowy Kongres Historii Gospodarczej, Budapeszt, 16–20 sierpnia 1982 r.*, KHKM, t. 31, 1983, nr 3, s. 417–420.

⁹ R. Stobiecki, *Witold Kula (1916–1988). Historyk zaplątany w historię*, w: tenże, *Historycy polscy wobec wyzwań XX wieku*, Poznań 2014, s. 290–291.

Ryzykując pewne uproszczenie, można wskazać najważniejsze z nich. Upadek komunizmu w Polsce przyniósł zerwanie z obowiązującym dotychczas paradygmatem marksistowskim, co mogło sprzyjać rozszerzeniu perspektyw teoretycznej, metodologicznej i empirycznej dla historiografii gospodarczej, uwolnionej od narzuconej perspektywy materializmu historycznego. Okazuje się jednak, że nastąpił wówczas mocniejszy zwrot ku „odcenzurowanej” historii politycznej, zwłaszcza XX w.¹⁰ Na przestrzeni ostatnich trzech dekad wzrosło zainteresowanie nowymi, zachodnimi trendami, ożywiającymi, co prawda, historiografię, ale jedynie niektóre jej segmenty: historię społeczną, historię kultury, historię idei, biografistykę, czego przejawem był rozwój podejść narratywistycznych (postmodernistycznych) czy antropologii historycznej¹¹. Tymczasem historia gospodarcza traciła na znaczeniu, spotykała się z malejącym zainteresowaniem badaczy (w tym młodych adeptów nauki). Dodatkowo historycy gospodarczy coraz rzadziej sięgali po dorobek teorii ekonomii oraz metody kwantytatywne¹². Również sami ekonomiści w Polsce coraz mniej doceniali znaczenie retrospektywnego spojrzenia na gospodarkę, popadając w sformalizowany (zmatematyzowany) neoklasyczny model ekonomii¹³. Jednym z przejawów tego procesu była malejąca liczba zajęć z historii gospodarczej na fakultetach ekonomicznych¹⁴. Mimo

¹⁰ A.F. Grabski, dz. cyt., s. 240–247; *Bez taryfy ulgowej. Dorobek naukowy i edukacyjny Instytutu Pamięci Narodowej 2000–2010*, red. A. Czyżewski, S.M. Nowinowski, R. Stobiecki, J. Żelazko, Łódź 2012; *Klio na wolności. Historiografia dziejów najnowszych po 1989 roku*, red. M. Kruszyński, S. Łukasiewicz, M. Mazur, S. Poleszak, P. Witek, Lublin 2016.

¹¹ Zob. np.: E. Domańska, *Historia egzystencjalna. Krytyczne studium narratywizmu i humanistyki zaangażowanej*, Warszawa 2012; *Historia – dziś. Teoretyczne problemy wiedzy o przeszłości*, red. E. Domańska, R. Stobiecki, T. Wiślicz, Kraków 2014.

¹² Zob. wymowną dyskusję na temat wykorzystywania metod ilościowych we współczesnej polskiej historiografii gospodarczej: P. Guzowski, R. Poniak, *Miejsce badań kwantytatywnych we współczesnej historiografii polskiej*, RDSG, t. 73, 2013, s. 243–255; R. Matera, *Kilka uwag na temat miejsca badań ilościowych w polskiej historii gospodarczej. Stan i perspektywy*, RDSG, t. 75, 2015, s. 277–288; P. Guzowski, R. Poniak, „*Że zaś w wieku cyfr cyframi tylko poprzez można twierdzenie...*” – raz jeszcze o kondycji polskich badań nad historią gospodarczą, RDSG, t. 75, 2015, s. 289–305.

¹³ Zob. np. J. Godłów-Legiędź, *Współczesna ekonomia. Ku nowemu paradygmatowi?*, Warszawa 2010; J. Wilkin, *Instytucjonalne i kulturowe podstawy gospodarowania. Humanistyczna perspektywa ekonomii*, Warszawa 2016.

¹⁴ B. Marks, J. Skodlarski, *Uwagi dotyczące nauczania historii gospodarczej na kierunkach ekonomicznych*, „*Studia Prawno-Ekonomiczne*” 52, 1995, s. 225–228; J. Skodlarski, *Kilka uwag dotyczących nauczania historii gospodarczej na kierunkach ekonomicznych*, w: *Historia gospodarcza i historia myśli ekonomicznej a teoria ekonomii. Problemy metodologiczne*, red. J. Skodlarski, Łódź 2008, s. 250–253.

względnej podażania polskiej historiografii gospodarczej za tematami obecnymi w światowej literaturze¹⁵, nasilał się problem zbyt małej liczby publikacji obcojęzycznych¹⁶. Przesłanki te przekonują niektórych badaczy do mówienia o kryzysie historii gospodarczej w Polsce po 1989 r., który w jakiejś mierze ma trwać do dnia dzisiejszego¹⁷.

Odzwierciedleniem stanu rodzimej dyscypliny może być aktywność naukowców na arenie międzynarodowej. W wyniku transformacji nastąpiły znaczne ułatwienia (przynajmniej formalne, w mniejszym stopniu materialne) w podróżach zagranicznych oraz międzynarodowej wymianie naukowej. Wydawało się więc, że udział polskich uczonych np. w kolejnych kongresach IEHA będzie znacznie liczniejszy niż w latach wcześniejszych. Należy postawić pytanie, czy tak rzeczywiście się stało. Dlatego też autorzy niniejszego artykułu pragną zaprezentować aktywności badaczy z polskich ośrodków naukowych, uczestniczących w kolejnych kongresach historii gospodarczej od 1990 r., wyciągając stosowne wnioski. Opracowanie wpisuje się w ten sposób w badania z zakresu intelektualnej historii historiografii gospodarczej¹⁸.

Siłą rzeczy istotnym komponentem tego rodzaju studium musi być część sprawozdawcza, która odtwarza, zbiera, porządkuje i utrwala w jednym miejscu „kongresowy dorobek” Polaków w latach 1990–2022. Wbrew pozorom prezentowane informacje nie zawsze są pełne. Jest to spowodowane kilkoma przyczynami. Po pierwsze, brakowało polskich sprawozdań pokonferencyjnych pisanych na bieżąco. Po drugie, informatory kongresowe drukowane, a w późniejszych latach zamieszczane na stronach internetowych, niejednokrotnie podawały niepełne informacje (dotyczy to zwłaszcza tematów zgłoszonych wystąpień i afiliacji uczestników). Po trzecie, próby uzyskania brakujących informacji bezpośrednio od osób uczestniczących w kolejnych kongresach lub od organizatorów konferencji nie zawsze kończyły się powodzeniem. Część uczestników już zmarła, inni zaś nie reagowali na prośby wysyłane przez autorów drogą

¹⁵ Zob. ostatni większy przegląd wybranych badań w polskiej historiografii gospodarczej: *Historia gospodarcza. Problemy i metody. Studia w stulecie powstania poznańskiej szkoły historii gospodarczej*, red. T. Janicki, Poznań 2020.

¹⁶ Zob. aktualną analizę, dotyczącą cytowalności prac polskich historyków XX w., wśród których są historycy gospodarczy: A. Goszczyński, *Rozpoznawalność polskich historyków dziejów najnowszych za granicą (w oparciu o cytowalność w bazie Google Scholar)*, Warszawa 2022.

¹⁷ Por. np. J. Kochanowicz, dz. cyt., s. 224–226.

¹⁸ Pojęcia *intellectual history of economic history* używa Maxine Berg w swojej pracy na temat roli IEHA w zakresie międzynarodowej współpracy historyków gospodarczych po obu stronach żelaznej kurtyny w okresie zimnej wojny; *taż*, *East-West Dialogues...*, s. 71.

mailową. Należy jednak stwierdzić, że przesłanki te nie odbiły się znacząco na zaprezentowanym stanie rzeczy. W analizie nie uwzględniono Polaków afiliowanych przy zagranicznych uniwersytetach. Co do badaczy krajowych, ograniczono się do wskazania afiliacji uczelnianych, bez podawania nazw wydziałów, instytutów czy katedr (zakładów)¹⁹. Miejsce zatrudnienia nie zawsze pokrywa się bowiem z bezpośrednią formacją zawodową (np. ekonomista może pracować w instytucie politologii). Nie wskazywano również specjalizacji naukowców, ponieważ historię gospodarczą uprawiają historycy, ekonomiści oraz – znacznie rzadziej i doraźniej – przedstawiciele innych dyscyplin (np. socjologii), reprezentując przy tym różne specjalności i zainteresowania. Traktujemy jednak ten dorobek łącznie jako reprezentujący na kolejnych kongresach IEHA w jakiejś mierze stan polskiej historiografii gospodarczej. Innymi słowy, chodzi tutaj o historię gospodarczą *sensu largo*, a nie o historyków gospodarczych *sensu stricto*²⁰. Mogłoby to nawet zniekształcić prezentowany obraz²¹.

Od **20 do 24 VIII 1990 r.** X Międzynarodowy Kongres Historii Gospodarczej odbywał się w **Leuven**, stosunkowo niewielkiej, belgijskiej miejscowości uniwersyteckiej. Na liście uczestników znajdowało się stosunkowo dużo Polaków, jednak niektórzy z nich w ogóle nie pojawili się na konferencji, inni zaś byli jedynie obserwatorami. Jerzy Topolski z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (UAM) był w tym czasie członkiem prestiżowego Komitetu Wykonawczego IEHA. Zaprezentował referat oraz wystąpił również jako ekspert podczas obrad sesji *Methodology and Computer Science: Methodological Problems*. Aż pięciu Polaków było uczestnikami sesji *Structures and Dynamics of*

¹⁹ Autorzy poczynili starania, aby uwzględnić prawidłowe afiliacje ze względu na występujące niekiedy błędy w informatorach kongresowych.

²⁰ Koresponduje to z szerokimi definicjami przedmiotu historii gospodarczej, jak np. u Johna H. Claphama, W. Kuli czy Douglassa C. Northa; J.H. Clapham, *Economic History as a Discipline*, w: *The Varieties of History. From Voltaire to the Present*, oprac. F. Stern, New York 1956, s. 308; W. Kula, *Problemy i metody historii gospodarczej*, Warszawa 1963, s. 94, 195; D.C. North, *Institutions*, „Journal of Economic Perspectives” 5, 1991, nr 1, s. 97; por. D. Bębnowski, *The Attractiveness of the Project of Practical Methodology and Virtue Epistemology for the Economic History Research*, „Annales. Ethics in Economic Life” 20, 2017, nr 5, s. 116–117.

²¹ Autorzy dziękują za współpracę w zebraniu pożądaných informacji uczestnikom kongresów z Polski. Podziękowania w tym zakresie niech zechcą również przyjąć osoby zaangażowane w organizację odpowiednich edycji kongresów, zwłaszcza: Cyrielle Bossier (Paris School of Economics), Jari Eloranta (Uniwersytet Helsiński), Jeremy Land (Uniwersytet Helsiński), Anne McCants (Massachusetts Institute of Technology), Tetsuji Okazaki (Uniwersytet Tokijski), Sophia Du Plessis (Uniwersytet w Stellenbosch).

Agricultural Exploitations: Ownership, Occupation, Investment, Credit, Markets. Polską Akademię Nauk (PAN) reprezentowali Andrzej Janecek (referat: *Transmission of Rural Model: West Ruthenian Village in the Late Middle Ages under Polish Influence*), Andrzej Pośpiech i Dariusz Główka, natomiast Uniwersytet Warszawski (UW) – Henryk Samsonowicz, a UAM – Jacek Wiesiołowski. Organizatorami sesji *L'Office Comme Source de Revenu aux XVIe et XVIIe siècles* byli Antoni Maczka z UW oraz Andrzej Wyczański z PAN. Tę drugą instytucję reprezentowali także Maria Bogucka (sesja: *Metropolitan Cities and Their Hinterlands in Early Modern Europe, 1600–1850*) i Piotr Kraszewski. Wśród przedstawicieli UW znaleźli się również: Elżbieta Maria Kaczyńska (sesje: *Women in the Labour Force* oraz *Production, Marketing and Consumption of Alcoholic Beverages since the Late Middle Ages*), Halina Parafianowicz (sesja: *Emigration from Northern, Central and Southern Europe, 1880–1939*, referat: *Emigration from the Białystok Province in the Interwar Period: Choice of Destination*), Wojciech Tygielski, Anna Żarnowska (sesja: *Women in the Labour Force*) oraz Barbara Petz (sesja: *Production, Marketing and Consumption of Alcoholic Beverages since the late Middle Ages*).

Szkoła Główna Planowania i Statystyki (od 1991 r. Szkoła Główna Handlowa (SGH)) była reprezentowana przez Irenę Kostrowicką (sesja: *Economic Effects of the French Revolutionary and Napoleonic Wars*), Jerzego Tomaszewskiego (sesja: *Ethnic Minority Groups in Town and Countryside and Their Effects on Economic Development, 1850–1940*), Zbigniewa Landaua oraz Janusza Kalińskiego. W spisie uczestników kongresu znaleźli się również Leszek Wiatrowski i Andrzej Łoś z Uniwersytetu Wrocławskiego (UWr), Jacek Purchla z Akademii Ekonomicznej w Krakowie (sesja: *Ethnic Minority Groups in Town and Countryside and Their Effects on Economic Development, 1850–1940*) oraz Witold Putkiewicz z Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Radomiu, a z Uniwersytetu Jagiellońskiego (UJ) – Adam Walaszek i Andrzej Brożek (sesja: *Emigration from Northern, Central and Southern Europe, 1880–1939*). Ekspertami zaproszonymi do udziału w sesji *Production, Marketing and Consumption of Alcoholic Beverages since the late Middle Ages* byli Helena Madurowicz-Urbańska i Jerzy Michalewicz z UJ.

W Leuven po raz pierwszy w programie kongresu znalazła się sesja *Recent Doctoral Research*, będąca swego rodzaju konkursem dla młodych badaczy, prezentujących wyniki swoich prac doktorskich obronionych w ciągu wcześniejszych dwóch lat. Wśród dużej grupy uczestników tej sesji znalazło się trzech Polaków: Piotr Franaszek z UJ (tytuł wystąpienia: *Science and Technology in Development of the Galician Oil*

Industry), Andrzej Pośpiech z PAN (tytuł wystąpienia: *Estates for Sale. The Real-Estate Market and Changes in Land Property Structure of Gentry in Kalisz County, 1580–1655*) oraz Cezary Kuklo reprezentujący UW, filia w Białymstoku (tytuł wystąpienia: *La famille et la société dans le quartiers sud de Varsovie au XVIIIe siècle. Structures démographiques*). Należy podkreślić, że Cezary Kuklo zdobył pierwszą nagrodę w sekcji *Early Modern Period*, wspólnie z Amerykaninem Patrickiem Richardem Gallowayem²², praca Andrzeja Pośpiecha zaś trafiła do finału²³.

Kolejny, jedenasty, kongres miał miejsce w **Mediolanie** pomiędzy **11 a 16 IX 1994 r.** Uczestniczyło w nim kilku polskich badaczy, którzy wcześniej byli także w Leuven, chociaż ogólny udział uczonych z kraju był mniej liczny niż w 1990 r. Warto odnotować fakt, że Polacy mieli znaczący udział w organizowaniu szeregu sesji. Antoni Maćzak obecny był jako członek Komitetu Wykonawczego IEHA oraz organizator sesji *The Changing Relationships of European Regions. Division and Cooperation: 14th–19th Centuries*. Z kolei Elżbieta Kaczyńska zorganizowała panel *Forced Labour and Labour Markets: Historical Approaches*. Zbigniew Landau był współorganizatorem sesji *The System of Centrally Planned Economies in the Central-East and South-East Europe after World War II and the Causes of Its Decay*, w trakcie której z referatem *Le Conseil d'Assistance Economique Mutuelle en tant qu'instrument de subordination des pays satellites de l'Union Soviétique (sur exemple de Pologne)* wystąpiła Cecylia Leszczyńska z UW. Współorganizatorami panelu *Sources préstatistiques et recherches socio-démographiques en Europe, XVIe et XVIIIe siècles; problèmes de méthode* byli Andrzej Wyczański i Cezary Kuklo. W ramach tej sesji Cezary Kuklo i Michał Kopczyński z UW wygłosili referat *Les sources polonaises pour les études socio-démographiques de l'époque préstatistique*. Polacy wystąpili również na obradach panelu zatytułowanego *European Networks, 19th–20th Centuries. New Approaches to the Formation of a Transnational Transport and Communications System*. Wspólny referat *The Influence of Political Factor on the Development of the Transportation Network in Poland, Lithuania, Byelorussia and Ukraine from the End of the 18th Century* zaprezentowali wówczas Zbigniew Landau i Wojciech Morawski z SGH. Także na tej sesji Janusz Kaliński wystąpił z opracowaniem zatytułowanym *Common Freight Car Pool-OPW (1964–1990)*. Podczas

²² Informator *Tenth International Economic History Congress*, nr 3, Leuven 1990; *Tenth International Economic History Congress. Directory of Participants*, Leuven 1990.

²³ D. Głównka, *Andrzej Pośpiech (6 X 1952 – 21 IV 2002)*, KHKM, t. 50, 2002, nr 3–4, s. 430.

obrad sesji *Cross-Country Comparisons of Industrializations in Small Countries, 1870–1940: Attitudes Organizational Patterns, Technology, Productivity* referat zatytułowany *Industrial Development of Poland and Estonia during the Great Depression* wygłosił Piotr Franaszek. Maria Bogucka była obecna podczas panelu *Labour and Leisure in Historical Perspective, 13th–20th Centuries*. Natomiast ekspertami zaproszonymi do pracy w sesji *Problems of Transition to a Market Economy at the End of the 20th Century* byli Tadeusz Kowalik i Henryk Szlajfer, obaj z PAN.

Polacy byli także obecni podczas odrębnej części kongresu, *Recent Doctoral Research*. Andrzej Janeczek zaprezentował wyniki swoich badań: *Settlement of Polish-Ruthenian Borderland. County of Betz from the Late Fourteenth Century to the Beginnings of the Seventeenth Century*, a Krzysztof Makowski przedstawił wyniki dysertacji *The Poznan Family in the First Half of the Nineteenth Century*²⁴.

Bardzo skromny udział mieli polscy badacze podczas obrad XII Międzynarodowego Kongresu Historii Gospodarczej w **Madrycie 24–28 VIII 1998 r.** W dużej mierze było to spowodowane trudnościami z organizacją konferencji, którą początkowo miała gościć Sewilla. Po różnorodnych zawirowaniach, ocierających się o skandal, ostatecznie spotkanie odbyło się w Madrycie. Skutkiem tego było wycofanie z programu wielu sesji, a te, które się odbywały, nie zawsze miały pełną obsadę. Widoczne to jest także w wydawanych informatorach. I tak w numerze drugim, jeszcze wskazującym na Sewillę, wymienieni są Janusz Skodlarski z Uniwersytetu Łódzkiego (UŁ) (sesja: *The Cooperative Movement in Historical Perspective – Its Role, Forms and Economic, Social and Cultural Impacts*) oraz Antoni Mączak (sesja: *Courts as Economic Institutions since the Middle Ages*), natomiast ich nazwiska nie pojawiają się już w kolejnym numerze informatora²⁵. Jednocześnie Antoni Mączak, jako członek Komitetu Wykonawczego IEHA, pełnił funkcję eksperta podczas obrad sesji *Aristocracy, Patrimonial Management Strategies and Economic Development, 1450–1800*, w trakcie której z referatem wystąpił Jerzy Topolski. W programie panelu *Mobilité du capital humain et industrialization régionale en Europe: entrepreneurs, techniciens, mail-d'oeuvre spécialisée (XVIe–XXe siècles)* znalazł się referat Piotra Franaszka, zatytułowany *Human Capital and Industrial Revolution in Galicia (Second Half of the 19th Century – Beginning of the 20th)*. Referat Zbigniewa Landaua był prezentowany na przywołanej już sesji *The*

²⁴ Informator *Eleventh International Economic History Congress*, nr 3, Milan 1994.

²⁵ Informator *Twelfth International Economic History Congress*, nr 2, Sevilla 1998; Informator *Twelfth International Economic History Congress*, nr 3, Madrid 1998.

Cooperative Movement in Historical Perspective – Its Role, Forms and Economic, Social and Cultural Impacts. Ponadto przedstawiono referat *Credit and Ethnic Barriers – a Case of Interwar Poland* autorstwa Wojciecha Morawskiego i Piotra Jachowicza z SGH. Podczas madryckiego kongresu ważnym wydarzeniem był fakt wyboru kolejnego Polaka, Jacka Kochanowicza z UW, na członka Komitetu Wykonawczego IEHA.

Niewielu Polaków zarejestrowało się, a jeszcze mniej dotarło na kolejny kongres, w **Buenos Aires**. Niewątpliwie zasadniczą przyczyną tego faktu były stosunkowo wysokie koszty dojazdu i pobytu w stolicy Argentyny. XIII Kongres Historii Gospodarczej odbywał się pomiędzy **22 a 26 VII 2002 r.** W spisie uczestników sesji *National Borders and Disintegration of Market Areas in East Central Europe in the XIXth and XXth Centuries* znalazły się nazwiska aż czterech polskich uczonych. Organizacja tej sesji była naturalną konsekwencją trwającej od 1996 r. współpracy pomiędzy Zakładem Historii Gospodarczej UAM, kierowanym przez Stefana Kowala, a Katedrą Historii Społeczno-Gospodarczej Uniwersytetu Europejskiego Viadrina we Frankfurcie nad Odrą z Helgą Schultz na czele. W latach 1997–2006 obie jednostki wspólnie prowadziły seminarium dyplomowe i doktorskie oraz organizowały sesje naukowe. Choć żaden z polskich uczestników tej sesji nie dotarł do Buenos Aires, to do jej programu zgłoszono następujące referaty: Stefan Kowal – *Economic Co-operation between Poland, the Former Partition States and Their Successors in the Interwar Period*, Tadeusz Janicki (UAM) – *The Eastern Border of Warta Country and the Economic Consequences of Its Demarcation under German Occupation*, Wiesław Puś (UŁ) – *Industry and Trade in Łódź and the Eastern Markets in Partitioned Poland*. Do tego samego programu zgłoszono udział Stefana Pytłasa z UŁ. Piotr Franaszek wygłosił referat zatytułowany *Agricultural Production in the Northern Province of the Austro-Hungarian Monarchy (Galicia) in the 19th Century* podczas obrad panelu *Production and Agricultural Productivity in the Western World (XIVth–XXth Centuries)*. W sesji *Domestic Service in Comparative Perspective: the Long View (XVIth–XXth Centuries)* zarejestrowano referat Cezarego Kukli – *Domestic Service in Poland at the End of XVIIIth Century*. W obradach kongresu uczestniczył również Janusz Kaliński, a Polakiem reprezentującym Komitet Wykonawczy IEHA był Jacek Kochanowicz²⁶.

Znacznie więcej polskich badaczy zadeklarowało swój udział w XIV Międzynarodowym Kongresie Historii Gospodarczej, który miał miejsce w **Helsinkach** pomiędzy **21 a 25 VIII 2006 r.** Bardzo mocno przez

²⁶ Informator *XIII Economic History Congress*, nr 2, Buenos Aires 2002.

Polaków została obsadzona sesja *Relations between the Hellenistic and Roman Worlds and Central Europe According to the Coin Finds (with Comparisons with Other Periods)*. To właśnie w jej programie znalazł się referat Aleksandra Burschego (UW) pt. *Relations between the Late Roman World and Barbarian Europe in the Light of the Coin Finds* oraz wystąpienie Macieja Salamona (UJ) i Marcina Wołoszyna (Uniwersytet Rzeszowski) pt. *Byzantine Coins from the 6th and the 7th Century Found in Poland and Their East-Central European Context*. Do tej sesji byli także przypisani Renata Ciołek i Marcin Rudnicki (oboje z UW), Mariusz Mielczarek z PAN i Jarosław Bodzek z UJ. Podczas kongresu helsińskiego aż w trzech panelach z referatami wystąpił Piotr Franaszek. W sesji *Economic Relations between Empires and Borderlands in the 19th and Early 20th Century* tytuł jego wystąpienia brzmiał *On the Outskirts of the Empire – the Policy of Central Authorities Towards the Economic Problems of Galicia*. Podczas panelu *Cold War and Neutrality: East-West Economic Relations in Europe* wygłosił referat zatytułowany *Economic Cooperation between Poland and European Neutral States in the Cold War Period*, a w sesji *Countering Containment: East-West Economic Relations and Partnerships under the Cold War* zaprezentował temat *Foreign Exchange of the People's Republic of Poland in the Years 1945–1980*.

Podczas panelu *Le Crédit au Moyen-Âge* referat zatytułowany *Peasant Credit Market in Poland in the Late Middle Ages and Early Modern Period (15th and 16th Centuries)* wygłosił Piotr Guzowski z Uniwersytetu w Białymstoku (UwB)²⁷. Organizatorem sesji *Industrialization in Middle Eastern European Regions During the XVIII and XIX Century* był Zbigniew Kwaśny, a jej uczestnikiem Waław Długoborski (obydwaj z UW). W panelu *Economic Relations between Empires and Borderlands in the 19th and Early 20th Century* uczestniczył Jacek Kochanowicz, nadal polski reprezentant w Komitecie Wykonawczym IEHA. Piotr Paweł Gach z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II (KUL) był przypisany do sesji *The Informatic Monitoring of the Regular Clergy's Economic Presence in the Early Modern Europe and American Continent*, a Ewa Manikowska z PAN – do obrad *Luxury Production, Consumption and the Art Market in Early Modern Europe*.

Należy także zwrócić uwagę na kilka sesji, w których (według wstępnego programu) pojawiły się nazwiska polskich uczonych, natomiast brak tych nazwisk w programie finalnym. Tak było w przypadku panelu

²⁷ Nazwisko Piotra Guzowskiego pojawia się także w kontekście sesji *Property Rights, Land Markets and Economic Growth in Europe (13th–19th Centuries)*, ale tylko w drugim z kolei informatorze o kongresie, choć już nie w wersji finalnej programu.

Economic Nationalism in East Central Europe, w którym wymienieni zostali Stefan Kowal, Henryk Szlajfer i Jan Kofman, reprezentujący UwB i PAN. Ta sama sytuacja wystąpiła w przypadku sesji *Cooperatives and Nation Building in East Central Europe (19th and 20th Century)*, w której w informatorze nr 2 widnieją nazwiska Zofii Chyry-Rolicz z Akademii Podlaskiej i Jarosława Moklaka z UJ. Podobnie nazwisk Katarzyny Szarzec i Doroty Appenzeller z Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu brak w programie finalnym, chociaż występują one we wstępnym programie kongresu w panelu *History of Insolvency and Bankruptcy in an International Perspective*²⁸.

Podczas kongresu w Helsinkach podjęto decyzję o zmianie częstotliwości zwoływania kongresów z cyklu czteroletniego na trzyletni. Dlatego też kolejny, piętnasty, kongres miał miejsce **od 3 do 7 VIII 2009 r. w Utrechcie**. Zmieniono również nazwę konferencji na Światowy Kongres Historii Gospodarczej. Pomimo stosunkowo niewielkiej odległości od naszego kraju i swobody podróżowania, niewielu polskich badaczy przybyło do Holandii. Podczas obrad sesji *The Development of the Rural Economy and the 'Demesne Lordship' (Gutsherrschaft): East-Central Europe, c. 1500 – c. 1800* Piotr Guzowski zaprezentował referat *The Demesne Economy in Poland in the 16th–18th Centuries: Myths and Reality*. Do programu sesji *Self-Seeking or Developmental: the Role of Industry Associations* referat zatytułowany *The National Oil Society and Its Activity Promoting Progress in the Galician Oil Industry at the Turn of the 19th Century* zgłosił Piotr Franaszek. Grzegorz Myśliwski z UW uczestniczył w posiedzeniu zatytułowanym *Medieval Central and Southeast Europe: Towards a New Economic and Social History* z referatem *The Merchant Guild at the City of Wrocław. A Contribution to the History of Trade Culture in the Late Medieval Central Europe*. Jacek Kochanowicz był organizatorem sesji *Do EU Accession and Membership Help to Overcome Economic Backwardness?* W kongresie uczestniczył również Janusz Kaliński²⁹.

9–13 VII 2012 r. obradował XVI Światowy Kongres Historii Gospodarczej w **Stellenbosch**, w Republice Południowej Afryki. Piotr Franaszek zaprezentował temat *Economic Significance of Gdansk in the Baltic Sea Area at the Turn of the 19th Century* w panelu *Did the Countries and Areas Around the Baltic Sea Form an Integrated Economic Area Before the First World War?* Z kolei w sesji *Exploring Early Economies: Economic Structure Before the Late Middle Ages* wystąpili Tymon

²⁸ Informator *XIV International Economic History Congress*, nr 2–3, Helsinki 2006.

²⁹ Informator *Programme of the XVth World Economic History Congress*, Utrecht 2009.

Słoczyński z SGH oraz Adam Izdebski z PAN (tytuł wspólnego referatu: *Exploring Growth and Contraction in the Byzantine Economy with the Use of Palynological Data*). Zarejestrowani byli również Piotr Koryś z UW oraz Adam Perłakowski z UJ, jednak nie wygłosili odczytów³⁰.

Kolejny, siedemnasty, kongres również odbył się poza Europą, tym razem w japońskim **Kyoto**. Obrady trwały **od 3 do 7 VIII 2015 r.** Delegacja z Polski była liczniejsza. W panelu *Another Europe? Peculiarities of the Economic and Civilization Development of East Central Europe in 16th–19th Centuries* uczestniczyło aż sześciu Polaków: Adam Perłakowski (referat: *Polish-Lithuanian Commonwealth as Intermediary in the Economic Transfer between the Western and Eastern Europe in the 17th and 18th Centuries*), Piotr Franaszek (referat: *Paradoxes of Economic Development of Galicia at the Turn of the 19th Century*), Tomasz Wiślicz z PAN (referat: *Microscale Social Impacts of the “Second Serfdom” in the Lands of the Polish-Lithuanian Commonwealth*), Hubert Łaszkiewicz z KUL (referat: *“To Make a Livin’ off the Land”. Landed Property Market in the Early Modern Polish-Lithuanian Commonwealth*), Jakub Węglorz z UW (referat: *Early Modern Medicine and Its Regional Features in the Polish-Lithuanian Commonwealth*) oraz Filip Wolański z tej samej uczelni (referat: *Another Europe? Polish Scientists in the 18th Century about the Economy of the Polish-Lithuanian Commonwealth*). Filip Wolański, Adam Perłakowski i Jakub Węglorz byli organizatorami tej sesji. Marian Dygo z Akademii Humanistycznej w Pultusku wygłosił odczyt *The Cistercians and the “Spirit of Economic Growth” in Europe’s High Middle Ages: The Case of Silesia in the 13th Century* w panelu *Feudalism and the Market. Explaining Economic Growth in the Middle Ages*. W sesji *The Quantitative Economic History of Central, East and South-East Europe* zaprezentowano wspólny referat Piotra Korysia, Cecylii Leszczyńskiej i Macieja Tymieńskiego z UW, Macieja Bukowskiego z SGH oraz Nikolausa Wolfa z Uniwersytetu Humboldtów w Berlinie, zatytułowany *Economic Development in Non-Existent Country: GDP of the Polish Lands in the Time of the First Globalization, 1870–1913. Preliminary Estimations*. Piotr Stanek z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie uczestniczył w posiedzeniu *Cliometric Perspectives to the Study of World Wars*, podczas którego

³⁰ Informator *Programme at a Glance. Stellenbosch 2012. XVIth World Economic History Congress*, <http://www.wehc2012.org/assets/pdf/WEHC%20Programme.pdf> (29 IX 2022); *WEHC 2012 Delegate List*, <http://www.wehc2012.org/assets/pdf/WEHC%202012%20Delegate%20List.pdf> (29 IX 2022); P. Franaszek, *XVI Międzynarodowy Kongres Historii Gospodarczej w Stellenbosch (RPA), 9–13 lipca 2012*, „Studia Historyczne” 55, 2012, nr 3–4, s. 219–220.

wyłosił odczyt *Consensus under Pressure: What Drove Dissent inside the FOMC during WWII?* (współautorzy: Etienne Farvaque z Uniwersytetu w Lille oraz Antoine Parent z École normale supérieure de Lyon). W czasie tego samego panelu Piotr Stanek był jednym z dyskutantów. Z kolei Maciej Tymiąński zaprezentował temat *The Party Agents in the Command Economy: The Case of Warsaw District in the Years 1950–1970* podczas sesji *Authoritarianism, Centre-Local Delegation, and the Economy*³¹.

Między **29 VII a 3 VIII 2018 r.** w **Bostonie** odbył się XVIII Światowy Kongres Historii Gospodarczej. Damian Bębnowski z UŁ wziął udział w sesji *Behind the Iron Curtain: Waves of Globalization in Historiography of Economic History*, podczas której zaprezentował referat *Home and Exile Polish Economic Historiography, 1945–1989: Poland, Great Britain and the United States*. Piotr Franaszek swój temat *Economic Relations between Poland and the United States in the Second Half of the 20th Century* omówił podczas panelu *Economic Interactions between the Baltic Sea Region and Other Parts of the World: Economic Relations from Pre-WWI to the Present*. Adam Izdebski z UJ i Grzegorz Koloch z SGH byli współautorami referatu (obok Antona Bonniera z Uniwersytetu w Uppsali, Kateriny Kouli z Uniwersytetu Ateńskiego oraz Tymona Słoczyńskiego z Uniwersytetu Brandeisa) zatytułowanego *Land-scape Change and Market Integration in Ancient Greece: Evidence from Pollen Data*, przedstawionego w czasie sesji *Historical Perspectives of Inequality in the Eastern Mediterranean*. Piotr Koryś i Maciej Tymiąński przygotowali wspólne opracowanie *The Industrialization under Dictatorship. The Case of Poland in the 1930s and 1970s*, uczestnicząc w panelu *Development under Dictatorship? – Revisiting Economic Development under Authoritarian Regimes in the Periphery*. W sesji *The Logistics of Globalisation in Pre- and Early Industrial Times* Anna Orłowska z PAN wyłosiła odczyt *Factors of Change on Common Market. The Annual Fairs Network of the Greater Poland in 15th–17th Century*. Natomiast Mateusz Wyżga z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie zaprezentował temat *Internal Migration in 16th–18th Century Poland* podczas obrad panelu *Historical Demography: Migration in Early Modern Society*³².

Dziewiętnasty kongres miał miejsce w **Paryżu**. Choć pierwotnie był zaplanowany na 25–30 VII 2021 r., to ze względu na pandemię

³¹ Informator XVIIth World Economic History Congress. 3–7 August 2015 in Kyoto, Japan. Kyoto 2015 „Diversity in Development”, Kyoto 2015.

³² Informator XVIII World Economic History Conference Boston. Waves of Globalization. July 29 – August 3, 2018. Boston Marriott Cambridge & MIT Campus, Boston 2018.

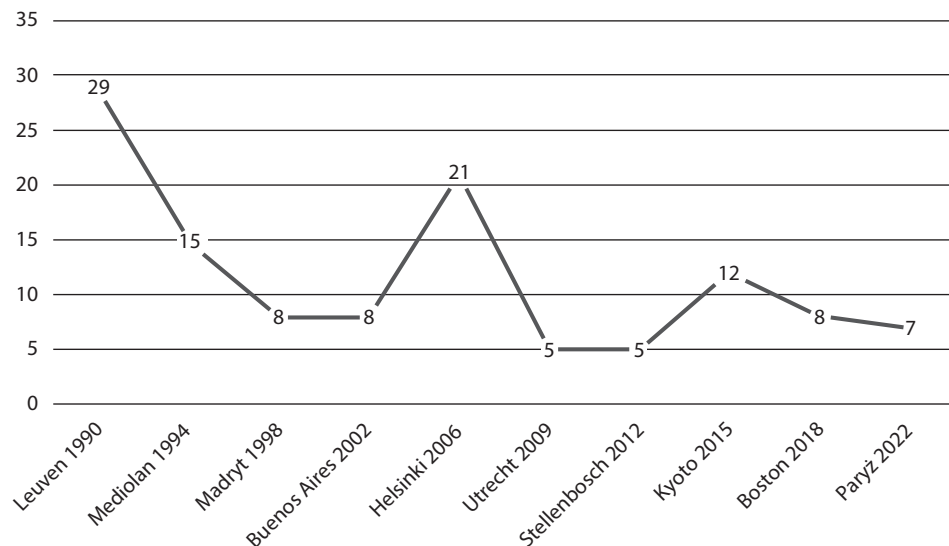
koronawirusa został przełożony na **25–29 VII 2022 r.** Z tych samych powodów był pierwszym zjazdem hybrydowym. Referaty były prezentowane zarówno stacjonarnie, jak i zdalnie. Mimo że obrady powróciły do Europy, delegacja z Polski była nieliczna. Piotr Franaszek uczestniczył w sesji *New Approaches to the Global Mining History: the Social Effects of Ore Extraction*, podczas której omówił temat *Coal Miners – A Privileged Social Group in Poland during the Communist Period*. Anna Sosnowska z UW wygłosiła odczyt *Grain, International Trade and Serfdom. The Debate across the Iron Curtain* w czasie panelu *Despite the Iron Curtain: Exploring Models of Economic History Evolution in the East-West Perspective*. Tomasz Olejniczak z Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie uczestniczył w dwóch sesjach: *Resources of Entrepreneurship: the Case of East Central Europe* oraz *CMEA and the Global Economy: Managing Resource Flows in the Cold War World*. Na pierwszej z nich zaprezentował swój referat zatytułowany *Ephemerals? Population Ecology of Polish Companies in the Aftermath of World War I (1918–1921)*. Podczas drugiej był jednym z dyskutantów. W tej samej sesji *Resources of Entrepreneurship: the Case of East Central Europe* wziął udział Damian Bębnowski, prezentując temat *The First 'Treuhandanstalt' in East Germany in 1990*. Podczas obrad panelu *Entrepreneurship in Business History* wystąpił Korneliusz Pylak z Politechniki Lubelskiej (referat: *Evolution of the Size of Companies in Poland 1873–1912: Industry-Specific Path-Dependent Process or Place-Based Shock Therapy?*). Z kolei Jerzy Łazor z SGH uczestniczył w sesji *Integrating the World Economy: Seaports and Coal Markets, 1850–1930s*, przedstawiając opracowanie zatytułowane *French Capital, Gdynia, and the Position of Polish Coal on International Markets in the Interwar Period*. Marcin Wroński z SGH zaprezentował plakat *Wealth Inequality in Interwar Poland* podczas sesji posterowej³³.

Zamiast zakończenia. Próba charakterystyki okresu

Powyższe omówienie reprezentacji polskiej historiografii gospodarczej przez badaczy z krajowych ośrodków naukowych na kongresach IEHA w latach 1990–2022 pozwala na wyciągnięcie określonych wniosków. Zmiany w zakresie polskiego uczestnictwa w kolejnych zjazdach prezentuje poniższy wykres.

³³ D. Bębnowski, *Sprawozdanie z XIX Światowego Kongresu Historii Gospodarczej, Paryż, 25–29 lipca 2022 r.*, RDSG, t. 84, 2022, s. 355–358.

Wykres 1. Udział badaczy z polskich ośrodków naukowych w kongresach IEHA w latach 1990–2022 (liczby całkowite)³⁴

Źródło: oprac. własne na podstawie informacji zebranych w artykule.

Biorąc pod uwagę sygnalizowane wyżej trudności z ustaleniem wielkości polskich reprezentacji na poszczególnych kongresach IEHA, należy stwierdzić, że faktyczny udział Polaków w kolejnych dziesięciu edycjach był mniejszy niż wykazano to na wykresie. Tym niemniej uchwycić można pewne prawidłowości. Liczba uczestników z Polski w analizowanym okresie utrzymywała się na średnim poziomie 12 osób. Najwyższa frekwencja przypadła na kongres w Leuven, co można wytłumaczyć przemianami politycznymi w Polsce, stopniowym zrywaniem z dominującą metodologią marksistowską oraz formalnymi ułatwieniami związanymi z wyjazdami za granicę. Kolejne lata przyniosły jednak wyraźne osłabienie polskiego uczestnictwa. Mogło to wynikać z trudności finansowych polskiej nauki w latach dziewięćdziesiątych XX w. Widocznymi wyjątkami w tym zakresie były kongresy w Helsinkach i Kyoto. O ile pierwszy przypadek można próbować wyjaśnić wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej w 2004 r. i zwiększonym zaangażowaniem naukowców

³⁴ Uwzględniono wszystkie nazwiska wymienione w tekście przy kolejnych edycjach kongresu ze względu na poczynione wcześniej zastrzeżenie, że trudno było niekiedy ustalić ostateczny udział badaczy z Polski w poszczególnych sesjach i jego charakter (z referatem lub bez). Dlatego faktyczna frekwencja Polaków na wymienionych kongresach musiała być niższa. Trudno ją jednak precyzyjnie określić.

na polu umiędzynarodowienia wyników ich badań, o tyle w Kyoto był to rezultat zorganizowania przez Polaków odrębnej sesji, która przyciągnęła dodatkowych prelegentów z kraju.

Opisywane uczestnictwo nie odbiegało zasadniczo od frekwencji krajowych naukowców na kongresach w okresie PRL, choć widać w tym przypadku pewien wzrost. Zważywszy jednak na rozwój polskiej historiografii gospodarczej i społecznej w latach 1945–1989, ówczesne delegacje nie były zbyt liczne, zwłaszcza w porównaniu z reprezentacjami innych państw. Sygnalizowano ten problem w niektórych sprawozdaniach z wyjazdów z lat 1960–1986. Z pewnością istotne były przyczyny finansowe, a zwłaszcza polityczne, bezpośrednio ograniczające możliwości wyjazdów na zagraniczne konferencje naukowe, choć pamiętać należy, że i w tym względzie sytuacja zmieniała się w zależności od okresu³⁵. Na przykład wspomniane kontakty naukowe z francuską szkołą „Annales” nabrały znaczenia po tzw. odwilży październikowej.

Okazuje się jednak, że obraz dla lat 1990–2022 również nie jest zadowalający. Jak zauważono wcześniej, uwzględnienie wyłącznie historyków gospodarczych *sensu stricto* mogłoby zniekształcić nakreślony obraz. Być może tak niska frekwencja stanowiła rezultat wspomnianego kryzysu historii gospodarczej w Polsce. W literaturze zwraca się uwagę na fakt, że zasadniczo po 1990 r. na kongresach IEHA spadło znaczenie delegacji z Europy Środkowo-Wschodniej. Nastąpiła również zmiana pokoleniowa, objawiająca się częstszymi wyjazdami młodszych adeptów nauki³⁶. Niewystarczające ukazanie osiągnięć rodzimej nauki na kongresowych forach w omawianych latach nie ominęło Polski. Na przykład na zjeździe w Bostonie naszą dyscyplinę reprezentowało 8 uczestników, co wśród 1456 badaczy z całego świata stanowiło jedynie ok. 0,55%³⁷.

³⁵ Zob. np. omówienie podobnej dyskusji badaczy z krajów Europy Środkowo-Wschodniej: D. Bębnowski, *Sprawozdanie z międzynarodowego seminarium naukowego „Behind the Iron Curtain”, Praga, 1–2 III 2019 r.*, RDSG, t. 80, 2019, s. 433–436.

³⁶ M. Berg, *East-West Dialogues...*, s. 65.

³⁷ Dla porównania, najliczniejsze delegacje pochodziły z USA (313 osób), Wielkiej Brytanii (139 osób) i Japonii (100 osób). Następujące kraje były reprezentowane w stopniu równym lub mniejszym niż Polska: Chile, Kolumbia, Rosja, Republika Południowej Afryki (po 8 osób), Demokratyczna Republika Konga (7 osób), Hong Kong, Izrael, Rumunia, Zjednoczone Emiraty Arabskie (po 5 osób), Czechy, Luksemburg, Republika Środkowoafrykańska, Tajlandia (po 4 osoby), Irlandia (3 osoby), Honduras, Nikaragua, Nowa Zelandia, Peru, Słowenia, Wenezuela (po 2 osoby), Albania, Armenia, Dominikana, Ekwador, Egipt, Estonia, Grenlandia, Gujana, Łotwa, Malezja, Senegal, Singapur, Słowacja, Trynidad i Tobago, Węgry, Wietnam (po 1 osobie). Dane za zestawieniem *Delegate Count by Nation WEHC 2018 Boston*, udostępnionym autorom przez Jeremy'ego Landa, który w 2018 r. pełnił funkcję menadżera konferencji (*Conference Manager*).

Reprezentacja krajowych ośrodków na kolejnych kongresach była nieproporcjonalna. Niektóre z nich w ogóle nie odnotowały swoich delegatów, inne w zbyt małym stopniu³⁸. Absolutnie nie oddaje to potencjału polskiej nauki historyczno-gospodarczej, biorąc pod uwagę bogatą tradycję badań, ich interdyscyplinarność, dorobek naukowy, liczbę ośrodków w Polsce, zaawansowaną instytucjonalizację (katedry, czasopiśma, konferencje i towarzystwa naukowe, integrację środowiska m.in. w ramach Polskiego Towarzystwa Historii Gospodarczej – od 2022 r. członka IEHA – czy Wrocławskich Spotkań z Historią Gospodarczą), wreszcie postępy w zakresie umiędzynarodowienia rodzimych badań (publikacje obcojęzyczne, konferencje, staże, stypendia i wyjazdy zagraniczne, projekty i granty międzynarodowe). Wiele jeszcze na tym polu do nadrobienia, ale niektóre pozytywne trendy w ostatnich latach są coraz bardziej widoczne. Odzwierciedleniem tych procesów winien być wyraźniejszy udział polskich historyków gospodarczych w tej, nie jedynej przecież³⁹, jednak najważniejszej branżowej i środowiskowej konferencji naukowej na świecie. Być może najbliższą ku temu okazją będzie jubileuszowy dwudziesty kongres, planowany na 2025 r. w szwedzkim Lund.

Osobną kwestią jest tematyka prezentowanych badań. Trudne byłoby uchwycenie rzeczywistego wpływu polskich referatów na naukę światową czy przynajmniej szerszej dyskusji nad nimi. Nie dysponujemy stenogramami z obrad, nie wszystkie referaty zostały opublikowane, inne zaś mogły stanowić część wydanych lub przygotowywanych do druku opracowań. Co więcej, tematy referatów nie odzwierciedlały całości dorobku poszczególnych ośrodków historii gospodarczej w Polsce. Wpisywały się one raczej w problematykę poszczególnych sesji na kongresach IEHA, nie oddając wszystkich kierunków badań w kraju czy specjalizacji poszczególnych ośrodków, które i tak nie były w pełni reprezentowane. Tym niemniej należy stwierdzić, że kongresowe sesje ukazują zasadniczy stan aktualnych światowych badań nad przeszłością gospodarczą. Krajowi uczestnicy dziesięciu edycji kongresów IEHA, prezentując wyniki swoich analiz, wpisywali się w ten sposób w trendy rozwoju historiografii gospodarczej na świecie. Niektóre sesje sami organizowali. Referaty dotyczyły różnych czasoprzestrzeni i problemów. Polacy nie odbiegali przy tym od zagranicznych uczonych pod względem ujęć teoretyczno-metodologicznych, narzędzi i technik badawczych czy

³⁸ Zob. przegląd najważniejszych współczesnych ośrodków historyczno-gospodarczych w Polsce: W. Morawski, *Dzieje gospodarcze Polski*, Warszawa 2010, s. 8–9.

³⁹ Autorzy pomijają tutaj oczywisty fakt organizowania specjalistycznych konferencji międzynarodowych, dotyczących poszczególnych działów historii gospodarczej.

wykorzystywanych źródeł. Na uwagę zasługują liczne referaty dotyczące historii Polski i powszechnej XIX–XX w.⁴⁰ Istniało również spore zainteresowanie epoką preindustrialną⁴¹. Część prezentacji (choć nie większość) oparta była na podejściu ilościowym. Fakt, że wielu badaczy zajmuje się problematyką polską w odrębnych okresach nie stanowi przy tym przeszkody. Podczas kolejnych kongresów prelegenci z różnych krajów przedstawiają bowiem zagadnienia dotyczące gospodarek państw bądź regionów, z którymi się identyfikują. Wynika to ze znajomości źródeł (w tym językowej) oraz dostępu do nich⁴². Nie potwierdza to częściowego zarzutu, sformułowanego ostatnio przez Wojciecha Morawskiego, jakoby jedną ze słabości rodzimej historiografii gospodarczej jest skupienie się na tematyce polskiej⁴³.

Dyskusja o kryzysie historii gospodarczej w Polsce po 1989 r. trwa, przynosząc wciąż do nowo diagnozy i propozycje recept. Jednym z postulatów winna być potrzeba zaprezentowania polskich tematów i wyników prac rodzimych badaczy m.in. na forach kongresów IEHA. W połączeniu z wysiłkiem, uwzględniającym publikowanie w językach kongresowych, pomoże to zwiększyć rozpoznawalność polskiej historiografii gospodarczej na świecie, a także wzmocnić jej pozycję w trendach rozwojowych dyscypliny⁴⁴.

Bibliografia

Berg M., *Dialogues Est-Ouest: les historiens économistes, la guerre froide et la détente*, „Le Mouvement Social” 2, 2017, nr 259, s. 33–58.

⁴⁰ Por. J. Chumiński, K. Popiński, *Dominanty i zaniechania w badaniach PRL – historia gospodarcza po 1989 r.*, w: *Z Jeleniej Góry do Wrocławia i z powrotem. Wokół historii społecznej i gospodarczej. Tom studiów dedykowany Profesor Elżbiecie Kościak*, red. T. Głowiński, Wrocław 2018, s. 195–216.

⁴¹ Por. J. Kochanowicz, A. Sosnowska, *Historia gospodarcza Polski przedrozbiorowej – porzucone terytorium?*, RDSG, t. 71, 2011, s. 7–32.

⁴² Por. podobne spostrzeżenia po kongresie w Paryżu w 2022 r.: D. Bębnowski, *Sprawozdanie z XIX Światowego Kongresu Historii Gospodarczej, Paryż...*, s. 355–358.

⁴³ W. Morawski, *Wrocławskie Spotkania z Historią Gospodarczą – bilans dokonań*, w: *Polska w nowej rzeczywistości. Rok 1945 z perspektywy gospodarczej i społecznej*, red. R. Klementowski, Wrocław 2020, s. 28; tenże, *Autoportret zbiorowy. Polskie środowisko historyków gospodarczych w świetle Wrocławskich Spotkań z Historią Gospodarczą*, w: *Historia gospodarcza. Problemy i metody...*, s. 66.

⁴⁴ Por. np. *Przegląd badań nad historią gospodarczą w XXI wieku*, red. R. Matera, A. Pieczewski, Łódź 2011; N. Fernández-de-Pinedo, A. La Parra-Perez, F.-F. Muñoz, *Recent Trends in Publications of Economic Historians in Europe and North America (1980–2019): an Empirical Analysis*, „Cliometrica” 17, 2023, s. 1–22.

- Berg M., *East-West Dialogues. Economic Historians, the Cold War, and Détente*, „The Journal of Modern History” 87, 2015, nr 1, s. 36–71.
- Bez taryfy ulgowej. Dorobek naukowy i edukacyjny Instytutu Pamięci Narodowej 2000–2010*, red. A. Czyżewski, S.M. Nowinowski, R. Stobiecki, J. Żelazko, Łódź 2012.
- Bębnowski D., *Historia społeczno-gospodarcza*, w: *Historiografia II Rzeczypospolitej*, red. J. Maternicki, M. Hoszowska, J. Pisulińska, P. Sierżęga, Rzeszów 2022 (w druku).
- Bębnowski D., *On Polish Economic Historiography in Exile, 1945–1989*, „Economic History of Developing Regions” 38, 2023, nr 2, s. 198–214.
- Bębnowski D., *Sprawozdanie z międzynarodowego seminarium naukowego „Behind the Iron Curtain”, Praga, 1–2 III 2019 r.*, RDSG, t. 80, 2019, s. 433–436.
- Bębnowski D., *Sprawozdanie z XIX Światowego Kongresu Historii Gospodarczej, Paryż, 25–29 lipca 2022 r.*, RDSG, t. 84, 2022, s. 355–358.
- Bębnowski D., *The Attractiveness of the Project of Practical Methodology and Virtue Epistemology for the Economic History Research*, „Annales. Ethics in Economic Life” 20, 2017, nr 5, s. 107–125.
- Biezuńska-Małowist I., *Sekcja historii starożytnej [Drugi kongres historii gospodarczej w Aix-en-Provence, 29 VIII – 3 IX 1962]*, KH, t. 70, 1963, s. 230–231.
- Biezuńska-Małowist I., Małowist M., Maczak A., *Kongres Historii Gospodarczej w Monachium (23–27 sierpnia 1965)*, PH, t. 57, 1966, nr 1, s. 185–188.
- Bogucka M., *Na marginesie pozjazdowych dyskusji [w sprawie V Międzynarodowego Kongresu Historii Gospodarczej, Leningrad, 10–14 VIII 1970]*, KH, t. 78, 1971, s. 488–490.
- Bogucka M., *VI Kongres historii gospodarczej w Kopenhadze [19–23 VIII 1974]*, KH, t. 82, 1975, s. 231–235.
- Bogucka M., *IX Międzynarodowy Kongres Historii Gospodarczej, Berno 24–29 sierpnia 1986 r.*, KHKM, t. 35, 1987, nr 1, s. 187–189.
- Bujak F., Rutkowski J., *Od wydawców*, RDSG, t. 1, 1931, s. III–VI.
- Chumiński J., Popiński K., *Dominanty i zaniechania w badaniach PRL – historia gospodarcza po 1989 r.*, w: *Z Jeleniej Góry do Wrocławia i z powrotem. Wokół historii społecznej i gospodarczej. Tom studiów dedykowany Profesor Elżbiecie Kościk*, red. T. Głowiński, Wrocław 2018, s. 195–216.
- Clapham J.H., *Economic History as a Discipline*, w: *The Varieties of History. From Voltaire to the Present*, oprac. F. Stern, New York 1956, s. 308–313.
- Connelly J., *Captive University. The Sovietization of East German, Czech, and Polish Higher Education, 1945–1956*, Chapel Hill 2000.
- Dembińska M., *VI Międzynarodowy Kongres Historii Gospodarczej w Kopenhadze (18–24 sierpnia 1974 r.)*, KHKM, t. 23, 1975, nr 3, s. 539–542.
- Domańska E., *Historia egzystencjalna. Krytyczne studium narratywizmu i humanistyki zaangażowanej*, Warszawa 2012.
- Fernández-de-Pinedo N., La Parra-Perez A., Muñoz F.-F., *Recent Trends in Publications of Economic Historians in Europe and North America (1980–2019): an Empirical Analysis*, „Cliometrica” 17, 2023, s. 1–22.

- Franaszek P., *XVI Międzynarodowy Kongres Historii Gospodarczej w Stellenbosch (RPA), 9–13 lipca 2012*, „Studia Historyczne” 55, 2012, nr 3–4, s. 219–220.
- Gieysztor A., *Drugi międzynarodowy kongres historii gospodarczej (Aix-en-Provence, 29.VIII–3. IV.1962 r.)*, KHKM, t. 11, 1963, nr 1, s. 205–206.
- Główka D., *Andrzej Pośpiech (6 X 1952 – 21 IV 2002)*, KHKM, t. 50, 2002, nr 3–4, s. 429–431.
- Godłów-Legiędź J., *Współczesna ekonomia. Ku nowemu paradygmatowi?*, Warszawa 2010.
- Górny M., *Przede wszystkim ma być naród. Marksistowska historiografia w Europie Środkowo-Wschodniej*, Warszawa 2007.
- Grabski A.F., *Zarys historii historiografii polskiej*, Poznań 2010.
- Guzowski P., Poniat R., *Miejsce badań kwantytatywnych we współczesnej historiografii polskiej*, RDSG, t. 73, 2013, s. 243–255.
- Guzowski P., Poniat R., *„Że zaś w wieku cyfr cyframi tylko poprzeć można twierdzenie...” – raz jeszcze o kondycji polskich badań nad historią gospodarczą*, RDSG, t. 75, 2015, s. 289–305.
- Historia – dziś. Teoretyczne problemy wiedzy o przeszłości*, red. E. Domańska, R. Stobiecki, T. Wiślicz, Kraków 2014.
- Historia gospodarcza. Problemy i metody. Studia w stulecie powstania poznańskiej szkoły historii gospodarczej*, red. T. Janicki, Poznań 2020.
- Imbs-Jędruszczak H., *Problemy historii najnowszej na VI Międzynarodowym Kongresie Historii Gospodarczej w Kopenhadze (19–23 sierpień 1974)*, „Dzieje Najnowsze” 7, 1975, nr 1, s. 223–229.
- Klio na wolności. Historiografia dziejów najnowszych po 1989 roku*, red. M. Krużyński, S. Łukasiewicz, M. Mazur, S. Poleszak, P. Witek, Lublin 2016.
- Kochanowicz J., *A Periphery at the Centre of Attention. Economic History in Poland*, w: *Routledge Handbook of Global Economic History*, red. F. Boldizzoni, P. Hudson, London–New York 2016, s. 214–229.
- Kochanowicz J., Sosnowska A., *Historia gospodarcza Polski przedrozbiorowej – porzucone terytorium?*, RDSG, t. 71, 2011, s. 7–32.
- Kula W., *Problemy i metody historii gospodarczej*, Warszawa 1963.
- Małowist M., *Niektóre problemy sekcji II i IV. [Drugi kongres historii gospodarczej w Aix-en-Provence, 29 VIII – 3 IX 1962]*, KH, t. 70, 1963, s. 231–232.
- Marks B., Skodlarski J., *Uwagi dotyczące nauczania historii gospodarczej na kierunkach ekonomicznych*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 52, 1995, s. 225–228.
- Matera R., *Kilka uwag na temat miejsca badań ilościowych w polskiej historii gospodarczej. Stan i perspektywy*, RDSG, t. 75, 2015, s. 277–288.
- Morawski W., *Autoportret zbiorowy. Polskie środowisko historyków gospodarczych w świetle Wrocławskich Spotkań z Historią Gospodarczą*, w: *Historia gospodarcza. Problemy i metody. Studia w stulecie powstania poznańskiej szkoły historii gospodarczej*, red. T. Janicki, Poznań 2020, s. 45–68.
- Morawski W., *Dzieje gospodarcze Polski*, Warszawa 2010.

- Morawski W., *Wrocławskie Spotkania z Historią Gospodarczą – bilans dokonań*, w: *Polska w nowej rzeczywistości. Rok 1945 z perspektywy gospodarczej i społecznej*, red. R. Klementowski, Wrocław 2020, s. 11–28.
- North D.C., *Institutions*, „Journal of Economic Perspectives” 5, 1991, nr 1, s. 97–112.
- Pietrzak-Pawłowska I., *Niektóre wyniki historii gospodarczej (29 VIII – 3 IX 1962)*, KH, t. 70, 1963, s. 233–235.
- Przegląd badań nad historią gospodarczą w XXI wieku*, red. R. Matera, A. Pieczewski, Łódź 2011.
- Skodlarski J., *Kilka uwag dotyczących nauczania historii gospodarczej na kierunkach ekonomicznych*, w: *Historia gospodarcza i historia myśli ekonomicznej a teoria ekonomii. Problemy metodologiczne*, red. J. Skodlarski, Łódź 2008, s. 250–253.
- Stobiecki R., *Historiografia PRL. Zamiast podręcznika*, Łódź 2020.
- Stobiecki R., *Witold Kula (1916–1988). Historyk zaplątany w historię*, w: tenże, *Historycy polscy wobec wyzwań XX wieku*, Poznań 2014, s. 273–306.
- Topolski J., *Druga Międzynarodowa Konferencja Historii Gospodarczej w Aix-en-Provence*, PH, t. 54, 1963, nr 3, s. 545–549.
- Topolski J., *Przygotowania do VI Międzynarodowego Kongresu Historii Gospodarczej w Kopenhadze [sierpień 1974]*, KH, t. 79, 1972, s. 789–790.
- Wilkin J., *Instytucjonalne i kulturowe podstawy gospodarowania. Humanistyczna perspektywa ekonomii*, Warszawa 2016.
- Wyczański A., *Międzynarodowy Kongres Historii Gospodarczej [Budapeszt, 16–20 VIII 1982]*, KH, t. 90, 1983, s. 278–282.
- Wyczański A., *O VI Międzynarodowym Kongresie Historii Gospodarczej [Kopenhaga, 19–23 VIII 1974]*, KH, t. 80, 1973, s. 767–768.
- Wyczański A., *Przygotowania do VII Międzynarodowego Kongresu Historii Gospodarczej [Edynburg, 13–19 VIII 1978]*, KH, t. 84, 1977, s. 267–268.
- Wyczański A., *VII Międzynarodowy Kongres Historii Gospodarczej [Edynburg, 13–19 VIII 1978]*, KH, t. 86, 1979, s. 863–864.
- Wyczański A., *IX Międzynarodowy Kongres Historii Gospodarczej [Bern, 24–29 VIII 1986]*, KH, t. 92, 1985, s. 497–499.
- Wyrobisz A., *VIII Międzynarodowy Kongres Historii Gospodarczej, Budapeszt, 16–20 sierpnia 1982 r.*, KHKM, t. 31, 1983, nr 3, s. 417–420.

Piotr Franaszek, Damian Bębnowski

Participation of Polish delegations
in the World Congresses of Economic History 1990–2022
(Summary)

According to some scholars, Polish economic historiography after 1989 entered a stage of crisis. One of the manifestations of this is the low activity of Polish researchers in the international arena, including the World Economic

History Congresses – the world’s most important economic history conference organised periodically by the International Economic History Association (IEHA). The article presents the attendance of representatives of Polish research centres at ten IEHA congresses between 1990 and 2022, detailing the achievements of Poles at successive meetings. The study is part of the research into the intellectual history of economic historiography, supplementing the irregularly published reports on individual congresses and presenting specific conclusions. Throughout the analysed period, Polish science was represented at the world forum by an average of twelve persons, which did not reflect its potential, given the traditions of Polish research, its interdisciplinarity, achievements, number of centres, or progress in institutionalisation and internationalisation. Nevertheless, the topics of the presented papers were in line with the essential trends of world science, focusing on different time-spaces and problems, especially the history of the nineteenth to twentieth century or the pre-industrial era, with a relatively weak use of quantitative methods. At the same time, the comparative focus on Polish issues is not an obstacle to strengthening the position of Polish economic historiography in the world.

Piotr Franaszek – prof. dr hab., historyk, od 1981 r. pracuje na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Jest kierownikiem Katedry Historii Nowoczesnej i Pracowni Historii Gospodarczej i Społecznej Instytutu Historii UJ. W latach 2002–2008 sprawował funkcję dyrektora Instytutu Historii UJ. Jego podstawowym obszarem badawczym są dzieje społeczne i gospodarcze Polski i świata w XIX i XX w. oraz historia zdrowia publicznego na przełomie XIX i XX w. Prowadzi także badania nad inwigilacją wyższych uczelni przez UB/SB w czasach PRL.

Piotr Franaszek – professor, historian, since 1981 employed at the Faculty of History of the Jagiellonian University. Head of the Department of Modern History and the Department of Economic and Social History at the Institute of History of the Jagiellonian University. Between 2002 and 2008, he was director of the Institute of History at the Jagiellonian University. His primary areas of research are the social and economic history of Poland and the world in the 19th and 20th centuries, and the history of public health in the late 19th and early 20th century. He also conducts research on the surveillance of universities by the Security Service during the communist era.

E-mail: piotr.franaszek@uj.edu.pl

Damian Bębnowski – dr, historyk i ekonomista, adiunkt w Katedrze Historii Ekonomii Uniwersytetu Łódzkiego. Zainteresowania badawcze: historia Polski i świata (XIX–XXI w.), historia gospodarcza, ekonomia instytucjonalna, myśl polityczna i społeczno-ekonomiczna, teoria i metodologia nauk humanistycznych i społecznych. Prowadził badania w USA (Columbia, Harvard) i Niemczech (JLU Giessen, Humboldt, Regensburg). Autor książki: *The Importance of Constitutional Rules and Property Rights: the German Economy in 1990–2015*, Berlin 2022.

Damian Bębnowski – PhD, historian and economist, assistant professor at the Department of History of Economics, University of Lodz. Research interests: Polish and world history (19th–21st centuries), economic history, institutional economics, political and socio-economic thought, theory and methodology of humanities and social sciences. He has conducted research in the USA (Columbia, Harvard) and Germany (JLU Giessen, Humboldt, Regensburg). Author of *The Importance of Constitutional Rules and Property Rights: the German Economy in 1990–2015* (Berlin, 2022).

E-mail: damian.bebnowski@uni.lodz.pl